

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Затверджено
наказом ректора ВНУ імені Лесі Українки
від 04 листопада 2020 р № 308-з

ІНСТРУКЦІЯ № 1
із питань охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників
освітнього процесу у Волинському національному університеті
імені Лесі Українки

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ

1. Трудова дисципліна ґрунтується на свідомому й сумлінному виконанні правил. Працівники приймаються на роботу за трудовим договором, контрактом або на конкурсній основі згідно із чинним законодавством. Вони можуть працювати за сумісництвом відповідно до чинного законодавства. Усі працівники при прийнятті на роботу та в процесі роботи проходять вступний, на робочому місці (первинний), періодичний, позаплановий та цільовий інструктаж із питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, про правильні дії при виникненні пожеж та аварій. Допуск до роботи осіб, які не пройшли навчання, інструктажу й перевірки знань із охорони праці забороняється.

2. Працівники зобов'язані:

- виконувати правила внутрішнього розпорядку, дотримуватися дисципліни праці, безпеки життєдіяльності, передбачені відповідними правилами й інструкціями;

- берегти устаткування, інвентар, матеріали, навчальні посібники, тощо;

- у встановлені терміни проходити медичний огляд.

3. Обов'язки, які виконує кожен працівник за своєю спеціальністю, кваліфікацією чи посадою, визначаються посадовими інструкціями й положеннями, затвердженими в установленому порядку тарифно-кваліфікаційними довідниками робіт і професій робітників, положеннями та правилами внутрішнього розпорядку Університету.

4. Час початку й закінчення роботи встановлюється відповідно до розпорядку робочого дня і затверджується ректором. Робочий час педагогічних працівників визначається навчальним розкладом, графіком роботи. Тривалість робочого дня обслуговуючого персоналу й робітників визначається графіком змінності, який складається відповідно до встановленої тривалості робочого часу на тиждень. За бажанням працівника, який працює у святковий день, йому може бути наданий інший день відпочинку.

5. Потреба підвищення рівня безпечних умов праці в Університеті зумовлена особливою турботою про збереження життя і здоров'я персоналу. У зв'язку із цим першочерговим завданням є створення гігієнічних і безпечних умов праці й навчання. Охорона здоров'я здобувачів освіти під час освітнього процесу в університеті, повинна бути організована так, щоб заздалегідь

виключити можливі несприятливі наслідки, а заходи щодо виконання вимог норм, правил та інструкцій із охорони праці, щоб мали попереджувальний, профілактичний характер, тобто виключали ситуації, які можуть призвести до травматизму.

6. Обов'язковим у роботі із охорони праці в університеті є навчання та інструктування про безпечні методи праці працівників і здобувачів освіти.

7. Виконання вимог інструкцій із охорони праці працівниками є обов'язковим у навчальному процесі.

ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ», КОДЕКСУ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ ТА ІНШИХ НОРМАТИВНИХ АКТІВ.

1. Під час укладання трудового договору роботодавець повинен проінформувати працівника із обов'язковим його підписом про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих чинників, які ще не усунуто, можливі наслідки їхнього впливу на здоров'я та про права працівника на пільги й компенсації за роботу у таких умовах відповідно до законодавства та колективного договору (ст. 5 Закону України «Про охорону праці»).

2. Закон проголошує, що працівник має право відмовитись від дорученої роботи, якщо створюється ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують (ст.6).

3. Працівникам видається безоплатно за встановленими нормами спецодяг та інші засоби індивідуального захисту на таких видах робіт:

- на роботах, пов'язаних із забрудненням;
- на роботах, що здійснюються в несприятливих температурних умовах;
- на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці;
- на роботах, пов'язаних із обслуговуванням машин і механізмів(ст.8).

4. Якщо нещасний випадок трапився внаслідок невиконання працівником вимог нормативних актів про охорону праці, виділяється розмір допомоги, який визначається комісією з розслідування нещасного випадку.

5. У разі смерті потерпілого встановлюється такий розмір одноразової допомоги його сім'ї: не менше п'ятирічного заробітку працівника на його сім'ю, і, крім того, не менше однорічного заробітку на кожного утриманця потерпілого, а також на його дитину яка народилась після його смерті (ст.9).

КОДЕКС ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ – ОСНОВНИЙ ЗАКОН НАЦІОНАЛЬНОГО ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

1. Законодавство про працю України визначає правові засади і гарантії здійснення громадянином України права розпоряджатися своїми здібностями продуктивної і творчої праці, регулює трудові відносини працівників.

Працівники мають право на:

- відпочинок згідно із законами про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки;
- здорові і безпечні умови праці;
- матеріальне забезпечення у порядку соціального страхування у старості, при хворобі, втраті працездатності, а також матеріальну допомогу у

разі безробіття;

- об'єднання у професійні спілки;
- вирішення колективних трудових конфліктів.

2. Закон України «Про охорону здоров'я населення» визначає правові, організаційні, економічні та соціальні основи охорони здоров'я населення в Україні.

3. Працівники зобов'язані:

- піклуватись про своє здоров'я і здоров'я поруч працюючих осіб, не шкодити здоров'ю інших;
- проходити своєчасні профілактичні щеплення та медичні огляди;
- надавати невідкладну допомогу іншим працівникам, які потрапили в умови, що загрожують їхньому життю і здоров'ю.

4. Держава піклується, щоб виробниче навчання здобувачів освіти проводилось тільки з тих професій, які відповідають їх віковій, фізичній і розумовій розвитку та стану здоров'я.

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКИ

1. Електробезпека - це система організаційних і технічних заходів і засобів, які забезпечують захист людей від шкідливого і небезпечного впливу електромагнітного поля, статичної електрики.

2. Електротравма – це травма, викликана впливом електричного струму або електричної дуги.

3. Особливості електротравматизму:

- організм, людини не наділений властивістю, за допомогою якої можна було б визначити наявність електроструму;
- електротравма може виникнути без безпосереднього контакту зі струмопровідниками, частинами устаткування (ураження через електричну дугу, крокову напругу, тощо);

електричний струм, проходячи через тіло, діє не тільки в місцях контактів і шляху проходження через організм, а й на центральну нервову систему, що спричиняє ураження внутрішніх органів, порушення нормальної роботи серця, зупинки дихання тощо.

4. Дія електричного струму на організм людини супроводжується зовнішнім ураженням тканин та органів у вигляді механічних ушкоджень електричних знаків, електрометалізації шкіри, опіків.

5. Електричний струм, проходячи через організм людини, спричиняє термічну, електролітичну та біологічну дію.

6. Правильне користування електроенергією виключає випадки ураження електричним струмом.

ОСНОВНІ ВИМОГИ, ЯКИХ ПОТРІБНО ДОТРИМУВАТИСЬ ПРИ КОРИСТУВАННІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЄЮ

1. Захист від коротких замикань у електропроводці повинен бути завжди справним.

2. Основною умовою безпечного застосування електроенергії у приміщеннях є справний стан ізоляції електропроводів, електроприладів і апаратів, електричних щитів, вимикачів, штепсельних розеток, лампових

патронів і світильників, а також електрошнурів, із допомогою яких вмикають в електромережу електроприлади, тому необхідно слідкувати за станом ізоляції, забезпечувати своєчасний її ремонт.

3. Щоб уникнути пошкодження ізоляції, забороняється:

- підвішувати електропровід на цвяхах, металевих і дерев'яних предметах
- перекручувати проводи;
- закладати провід і шнури за газові та водопровідні труби, за батареї опалення;
- витягати за шнур вилку із розетки.

4. У будинках, де електропроводка зроблена закритим способом під штукатуркою, забивання у довільні місця стіни цвяхів для підвішування штор, картин та інших предметів, а також пробивання отворів і борозен може привести до пошкодження схованої електропроводки і ураження електричним струмом. Тому всі подібні роботи треба виконувати попередньо переконавшись у відсутності в даному місці електропроводки.

5. Освітлювальну арматуру і електролампи небезпечно чистити від забруднення і пилуки при ввімкненому вимикачі, тобто під напругою, мокрими чи вологими ганчірками. Чистку треба виконувати при вимкненому вимикачі сухою ганчіркою, стоячи на підставці, яка не проводить електричного струму.

6. Пошкоджені вимикачі, лампові патрони, штепсельні розетки, електроприлади і апарати заборонено замінювати під напругою. Для цього прилад, апарат слід вимкнути із електромережі, а при ремонті електропроводки викрутити запобіжник. Цю роботу повинна виконувати особа, яка обізнана із правилами ремонту.

7. При користуванні переносними приладами, електроінструментами небезпечно одночасно торкатись батареї опалення, водопровідних труб та інших заземлених металевих конструкцій, тому що при пошкодженні ізоляції електричного приладу через тіло людини, яка доторкнулась до названих металевих конструкцій, пройде небезпечний для організму струм.

8. Небезпека ураження електричним струмом може виникнути також у таких випадках:

- при користуванні електроприладами із пошкодженою ізоляцією електроплитками із відкритою спіраллю, саморобними електропечами, електроводонагрівачами, при заповненні водою електронагрівальних приладів (чайників, каструль, тощо);

- при порушенні порядку ввімкнення приладу у електромережу (необхідно електрошнур спочатку підключити до приладу, а потім до мережі, а не навпаки);

- при застосуванні оголених кінців проводу замість штепсельних вилок.

9. Працівники та здобувачі освіти, не усвідомлюючи небезпеки, доторкаються до електроприладів, ввімкнених у електромережу, і часто отримують опіки й більш серйозні травми.

10. Особливо обережним треба бути при користуванні електроенергією у вологих приміщеннях, у приміщеннях із земляною, цегляною і бетонною підлогою, які є добрим провідником струму. Тому у санвузлах та інших подібних приміщеннях не дозволяється встановлювати вимикачі і штепсельні розетки,

користуватись ввімкненими в електромережу різними електронагрівальними приладами (плитками, камінами).

ОСНОВИ ГІГІЄНИ ТА САНІТАРІЇ

1. Санітарія - це система організаційних і технічних заходів, спрямованих на усунення потенційно небезпечних факторів і запобігання захворювань та отруєнь. До організаційних заходів належить:

- дотримання вимог охорони праці жінок;
- проведення попередніх та періодичних медичних оглядів;
- забезпечення працюючих у шкідливих умовах лікувально-профілактичним обслуговуванням.

2. Технічні засоби передбачують:

- систематичне підтримання чистоти у приміщеннях, на робочих і неробочих місцях;
- розробку та конструювання обладнання, що виключає виділення пилу, газів та пари, шкідливих речовин у приміщеннях;
- влаштування систем вентиляції та кондиціонування робочого місця із шкідливими умовами праці;
- забезпечення захисту працюючих від шуму, вібрації, різних видів випромінювання.

3. Граничні норми піднімання та переміщення вантажу вручну для жінок становить 10 кг., для юнаків-12,6кг., для дівчат-6,3кг.

4. Забороняється використання побутових приміщень не за призначенням. Усі побутові приміщення повинні мати на видному місці укомплектовані аптечки. Дезинфекцію побутових приміщень необхідно здійснювати не рідше одного разу на місяць.

ПРАВА ПРАЦІВНИКА

Працівник має право:

- відмовитися від дорученої роботи, яка не пов'язана із його прямими посадовими обов'язками, коли порушуються вимоги охорони праці, а також, якщо створилась небезпечна ситуація для життя і здоров'я самого працівника, людей, які його оточують чи навколишнього середовища.

- бути ознайомлений із усіма шкідливими для здоров'я виробничими факторами, можливими на робочому місці, при влаштуванні на роботу;

- відмовитись від роботи, яка протипоказана йому згідно із медичними висновками;

- проходити в установленому порядку і термінах медичні огляди та виконувати медичні рекомендації;

- одержувати інформацію про стан свого здоров'я на основі висновків медичної комісії.

ОБОВ'ЯЗКИ ПІШОХОДІВ

1. Пішоходи повинні рухатись по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правого боку. Якщо немає тротуарів, пішохідних доріжок або пересуватись по них неможливо, пішоходи можуть рухатись велосипедними доріжками, тримаючись правого боку і не утруднюючи рух на велосипедах і

мопедах, або в один ряд узбіччям, тримаючись якомога правіше, а уразі його відсутності, рухатись по ньому - по краю проїзної частини назустріч руху транспортних засобів. При цьому треба бути обережним і не заважати іншим учасникам дорожнього руху.

2. Пішоходи, які переносять громіздкі предмети, або особи, які переносять громіздкі предмети, або особи, які пересуваються у інвалідних візках без двигуна, ведуть мотоцикл, велосипед чи мопед, везуть санки, візок тощо, якщо їх рух тротуарами, пішохідними чи велосипедними доріжками або узбіччями створює перешкоди для інших учасників руху, можуть рухатись по краю проїзної частини в один ряд.

3. За межами населених пунктів пішоходи, які рухаються узбіччям чи краєм проїзної частини, повинні йти назустріч транспортних засобів.

4. У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи, які рухаються проїзною частиною чи узбіччям, повинні виділити себе, а за можливості мати на зовнішньому одязі світловідбивальні елементи, для своєчасного їх виявлення іншими учасниками руху.

5. Організовані групи дозволяється водити тільки по тротуарах і пішохідних доріжках, а коли їх немає - по узбіччю дороги у напрямку руху транспортних засобів колоною, але тільки у світлу пору доби і лише у супроводі дорослих.

6. Пішоходи повинні переходити проїзну частину по пішохідних переходах (у тому числі підземних і наземних), у разі їх відсутності - по лініях тротуарів або узбіч.

7. Перед виходом на проїзну частину із-за транспортних засобів, що стоять, та будь-яких об'єктів, що обмежують оглядовість, пішоходи повинні впевнитись у відсутності транспортних засобів, що наближаються.

8. Очікувати транспортний засіб пішоходи повинні на тротуарах, посадкових майданчиках, а якщо вони відсутні - на узбіччі, не створюючи перешкод для дорожнього руху.

9. Пішоходам забороняється:

а) виходити на проїзну частину, не впевнившись у відсутності небезпеки для себе та інших учасників руху;

б) раптово виходити, вибігати на проїзну частину, у тому числі на пішохідний перехід;

в) допускати самостійний, без нагляду дорослих, вихід дітей дошкільного віку на проїзну частину;

г) переходити проїзну частину поза пішохідним переходом, якщо є розділювальна смуга або дорога має чотири і більш смуг руху в обох напрямках, а також у місцях, де встановлено огороження;

д) затримуватися і зупинятися на проїзній частині, не пов'язаної із забезпеченням безпеки дорожнього руху.

НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

При нещасних випадках дуже важливо до приїзду лікаря своєчасно і правильно надати долікарську допомогу потерпілому, негайно повідомити про нещасний випадок у медичний заклад.

Надання долікарської допомоги при травмах:

1. При ударах - забезпечити потерпілому повний спокій, накласти на місце удару холодний компрес. При ударах із синцями не слід класти примочки, місце удару слід змастити настояюкою йоду і накласти пов'язку.

2. При розтягу зв'язок суглобів - підняти хвору кінцівку догори, накласти холодний компрес і створити повний спокій до прибуття лікаря.

3. При вивихах - зробити підтримуючу пов'язку, яка забезпечить нерухомість вивихнутої кінцівки і застосувати холодну примочку. Без лікаря суглоби не виправляти.

4. При переломах кінцівок - накласти шини так, щоб вони захоплювали два найближчі до перелому суглоби. Шини прибинтувати до кінцівок. При відкритих переломах насамперед слід накласти на рану стерильну пов'язку.

5. При пораненнях (колотих, рваних, різаних) - змастити шкіру навколо рани йодною настояюкою і перев'язати рану за допомогою індивідуального перев'язочного пакета, не можна доторкуватись до рани рукою, промивати її водою, перев'язувати рану нестерильними, а також накладати вату на рану і витягати з рани сторонні предмети, що потрапили туди.

6. При кровотечах - негайно зупинити кровотечу. Для цього слід накласти на рану тугу пов'язку і підняти кінцівку. Джгут накладається тільки на кінцівки, де судини можна легко притиснути до кістки. Залишати джгут на рані можна не більше двох годин, в іншому разі можливе омертвіння тканини.

7. При заporошенні очей - промити очі розчином борної кислоти (одна чайна ложка на склянку води), чи чистою перевареною водою; не можна терти очі рукою.

8. Надання першої допомоги при ураженні електрострумом:

Головне при наданні першої допомоги тому, хто потрапив під напругу, якомога швидше звільнити потерпілого від струму. Якщо вимкнути установку швидко не можна, необхідно відділити (відірвати) потерпілого від струмопровідних частин. Можна взяти за одяг, якщо він сухий не торкаючись відкритих частин тіла, намотати на руку шарф, прогумований плащ і т. п. Якщо ж потерпілий без свідомості, але дихання зберігається, йому потрібно давати нюхати нашатирний спирт, розтирати і зігріти тіло. Одночасно слід негайно викликати лікаря.

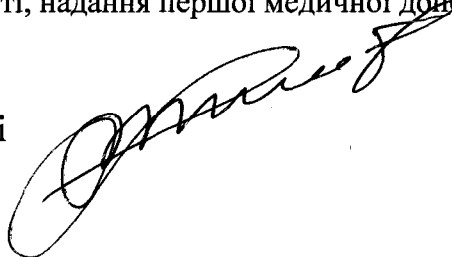
9. Надання першої допомоги при обмороженні - обморожені місця тіла слід розтерти сухою теплою рукавичкою чи суконкою до почервоніння, а потім накласти теплу пов'язку .

10. Надання першої допомоги при опіках - змастити розчином марганцево - кислого калію чи 2-процентним розчином питної соди, присипати тальком, крохмалем чи содою, змастити жиром.

11. При опіках хімічними речовинами (кислотами, каустичною содою, негашеним вапном та ін.) - попечене місце слід змити сильним струменем води протягом 10-15 хв., а потім накласти на нього пов'язку, змочену розчином соди.

Інструкція розроблена і опрацьована у відповідності до вимог типових інструкцій із охорони праці, безпеки життєдіяльності, надання першої медичної допомоги.

Начальник відділу охорони праці

Микола Негодюк